

ISSN 2683-4901 (Online)

НОВОРЕЧЈЕ

Неолошки часопис

Година V Број 8

Филолошко друштво „Речи“
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“
„Алма“
Београд, 2023

УДК 811.163.41'373.23.43:81'276.2
811.163.41'373.23.43:[81'373.612.2+81'371]

*Вања Миљковић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ЛЕКСИЧКА ДЕАНТРОПОНИМИЗАЦИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ СЛЕНГУ И СЕМАНТИЧКА ПРИРОДА АНТРОПОНИМА**

Новоречје, 2023, бр. 8.

У раду се деантропонимизација анализира на примерима из савременом српског сленга. Грађа је добављена из *Речника српског сленга* Б. Герзића (2012), са интернет портала Вукајлија, а допуњена је и примерима из свакодневне комуникације. Анализа је показала да се деантропоними могу поделити у три групе према томе на ком се значењском сегменту антропонима развијају. Најбројнију групу чине деантропоними који настају метафором или метафтонимијом наспрам референтног значења антропонима (нпр. *ФРОДО* „мушкарац са изузетно длакавим горњим делом стопала“, *ЧАРНОЈЕВИЋ* „особа са пуно ствари за селидбу“). Деантропоними могу бити утемељени и на категоријално-конотативном значењу саме пропријалне леме, када се у њиховој позадини уочава појмовна метонимија (нпр. *ГАГИ* „мушкарац уопште“, *ШАБАН* „увредљив назив за особу коју говорник види као социјално инфериорну“). Последњи тип деантропонима посведочених у грађи јесу они који ангажују компонентно значење имена. Поред деантропонима утемељених на творбеној сегментацији и транспарентној мотивацијској вези имена и неке апелативне речи (нпр. *БОРИСЛАВА* „активисткиња за људска права“ према *борити се*“), у сленгу се појављују и примери неморфемске реинтерпретације имена – тај је процес назван *уписивање* и одређен као специфична, периферна варијанта сливања (нпр. *ДЕСАНКА* „мушка мастурбација (обично десном руком)“, *МАРИЈАНА* „марихуана“). На теоријском плану, истраживање је показало да је оправдано посматрати антропониме као специфичан тип лексике у чијој се семантичкој природи комбинује категоријално значење имена (обично конотативно обојено) и потенцијално богато енциклопедијско знање о референту.

*ORCID 0000-0001-5730-533X; vanja.miljkovic@isj.sanu.ac.rs

** Рад је финансиран према уговору бр. 451-03-47/2023-01/200174 који је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије закључило са Институтом за српски језик САНУ.

Кључне речи: антропоними, деантропонимизација, метафора, метонимија, метафтонимија, уписивање, сливање, когнитивна ономастика, сленг, српски језик.

У овом се истраживању бавимо лексичким деантропонимима у савременом српском сленгу. Анализа коју смо спровели рађена је у когнитивнолингвистичкој перспективи, а по теоријским циљевима можемо рећи да истраживање припада домену когнитивне ономастике. Наш основни циљ јесте семантички опис деантропонимизације као једног од процеса лексичког онеобичавања у сленгу, као и сагледавање импликација које спроведена анализа има на разумевање семантичке природе антропонима (и властитих имена уопште). Грађу на којој је анализа спроведена чине како лексикографски посведочене јединице, ексцерпирани из *Речника српског жаргона* Б. Герзића (2012), тако и примери забележени на порталу Вукајлија (о употреби Вукајлије у лингвистичким истраживањима в. Миљковић 2022), а допуњена је и примерима из усмене комуникације. Уводни сегмент рада подељен је на два поглавља – у првом се укратко дефинише појам *сленг*, док се у другом представља модел семантике антропонима који ће бити коришћен (и провераван) у самој анализи.

1.1. Сленг и језичко онеобичавање

Термин *жаргон* у домаћој лингвистици покрива читав спектар језичких варијетета насталих социјалним раслојавањем. Милорадовић (2012: 15) жаргон дефинише управо као социјални дијалекат. Бугарски (2003: 9) жаргоном сматра „svaki neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – по професији, социјалном статусу, узrastу и слично – чије чланове повезује заједнички интерес или начин живота, а која уз то може бити и територијално омеђена“. Подела на стручни, супкултурни и омладински тип жаргона, коју Бугарски (2003) образлаже, кореспондира са диференцијацијом између *жаргона* (енг. *jargon*), *сленга* (енгл. *slang*) и *арга* (енгл. *argot*) у англосаксонској лингвистици: за стручне жаргоне се обично користи управо термин *жаргон*, супкултурни статус се повезује са *аргом* (као језиком криминогенних и сличних група, у коме доминира тежња да садржај поруке остане нетранспарентан неупућенима), а омладински жаргон покрива углавном оно што се сматра *сленгом*. Бугарски (2003: 12) примећује да се стручни жаргон диференцира од омладинског и супкултурног типа жаргона управо по одсуству маштовитих и живописних креација. Оваква дихотомија одговара начину разграничења појмова *жаргон* и *сленг* коју налазимо код М. Адамса (2009). Овај аутор сматра да сленг представља језик групе која дели иста интересовања (стога је сленг *језик бивствовања*), док је жаргон је-

зик који повезује људе који су на истом задатку, односно имају неки заједнички циљ (па је жаргон – *језик сврхе*) (Adams 2009: 17).

Следећи домаћу лингвистичку традицију, *жаргон* видимо као кровни термин за друштвено дефинисане типове колоквијалног језика. Свим варијететима који се могу одредити као жаргонски заједнички је како неформални карактер тако и идентитетска функција – жаргон је језичка манифестација говорникове идентитетске улоге коју он сматра релевантном у актуелној говорној ситуацији. Идентитетски карактер жаргона је видљив како у ефекту социјалне кохезивности унутар заједнице, односно *унификацији* (в. Милорадовић 2012: 19), тако и у ефекту социјалне дистанцираности наспрам оних који заједници не припадају. Ипак, постоје лексичке јединице које превазилазе појединачне жаргоне али се осећају као жаргонизми јер доприносе изградњи тренутне идентитетско-језичке слике говорника. Тако су неке лексеме можда очекиванија у говору младих али се не би могле просто ограничити на њега (нпр. *ћале, кева, искулирати, бинцовати*), због чега Бугарски (2003) претпоставља и постојање тзв. *општег жаргона*. Њега чине језичка (углавном лексичка) средства која „izlaze iz okvira ројединих група, ulazeći u širi opticaj“ (Бугарски 2003: 10). Како не доносе јасну представу о припадности некој друштвеној скупини, жаргонизми који спадају у општи жаргон не могу, заправо, имати унификативу функцију – њихов ефекат би се, рекли бисмо, пре могао описати као отклон од уобичајене језичке праксе. Они су нека врста намерног језичког експеса, који говору даје колорит и живост. Њихова би основна функција, стога, могла бити одређена као *језичко онеобичавање*. *Општи жаргон*, у том смислу, не може ни бити *жаргон* – он се не повезује са неком конкретном идентитетски дефинисаном заједницом већ представља језичка средства диференцијације од обичног (и, стога, више или мање монотоног) начина изражавања. Управо због тога би било прикладније у том значењу користити термин *сленг*. У том светлу, *жаргон* би представљао сваки неформални језички варијетет дефинисан групним идентитетом говорника, док би *сленг* био општи инвентар неформалних језичких јединица којима се језички израз свесно онеобичава како би се начинио отклон од уобичајене језичке праксе.

Ефекат онеобичености се у лексичком инвентару сленга постиже на неколико начина. Формално онеобичавање подразумева различите обличне мутације речи, које нису својствене стандардном језику. Бугарски (2003: 15) препознаје у том смислу пермутацију слогова и гласова (*здраво > воздра, глава (главу) > вугла, џеп > пџе*) и скраћивања (*факултет > факс, телефон > фон, џабе > џ*). На семантичком нивоу онеобичавање подразумева развијање секундарних значења уобичајене стандардне лексике (*биљка* и *трава* у сленгу, рецимо, добијају значење „марихуана“, а

лексема *гроб* постаје „изузетно ружна особа“), али и стварање нове лексике како стандардним творбеним процесима (пре свега суфиксацијом, нпр. *збуњола* „особа која се лако збунује“, *дркош* „фрустрирана особа“, али и префиксацијом, нпр. *препичка* „изузетно привлачна женска особа“, *подјевавати* „намерно фрустрирати, вербално подбадати некога“) тако и нестандартним типовима творбе, какво је сливање (наведимо неке од примера из Бугарски 2019: *ђубре* + *таблоид* > *ђуброид*, *блог* + *догодовитина* > *блогодовитина*). Нас ће у овм раду занимати један од видова семантичког онеобичавања лексике у сленгу – стварање апелативних секундарних значења од личних људских имена.

1.2. Семантичка природа властитих имена и когнитивна ономастика

У филозофској и лингвистичкој литератури питању семантике имена прилази се на два међусобно супротстављена начина (за детаљни преглед в. Langendonck 2007: 24–70; Blanár 2009). По једном уверењу – тзв. *тези о одсутству значења* (енгл. *meaninglessness thesis*), чији су корени у ставовима деветнаестовековног филозофа Џ. С. Мила, властита имена немају дефинишуће семантичке атрибуте, па стога не могу имати ни значење (Blanár 2009: 94). У ономастици 20. века главним представником оваквог погледа сматра се С. Крипка (1972), који је властита имена одредио управо као *круте означитеље* (енгл. *rigid designators*). Супротно таквим погледима, филозофи Г. Фреге и Б. Расел сматрали су да су властита имена нека врста формално скраћених описа својих референата (тзв. *десткриптивистичка теза*), па да, стога, морају имати много више дефинишућих атрибута од апелативних именица, а такав став су заступали и филолози О. Јасперсен и М. Бреал. Иако је идеја о томе да имена немају никакво значење данас све мање присутна, ни потпуно изједначавање семантике властитог имена са представом (и знањем) о његовом референту није прихваћено као такво. У ономастичкој се теорији данас обично истиче да властите именице имају значење чак и ако оно нема дефинишући карактер (какав има значење заједничких именица), а пропријална семантика се препознаје у асоцијативним, конотативним и емотивним аспектима употребе самог имена (Nyström 2016).

Такав став о природи значења властитих именица постоји и у релативно младом истраживачком правцу – когнитивној ономастици. Реч је о новијем приступу у проучавању имена који се развија у последњих двадесетак година захваљујући примени когнитивнолингвистичке апаратуре у истраживањима ономастичког материјала (в. Reszegi 2023). Овај је приступ по својој природи менталистички оријентисан, што значи да се се-

мантички феномени разматрају у контексту функционисања људског ума. Истраживачи су, зато, заинтересовани за питање положаја ономастикона у менталном лексикону и за природу његове системске интеракције са апелативном лексиком, а затим и за идентификацију појмовних механизма који у тој интеракцији суделују (в. Karpenko, Golubenko 2015; Reszegi 2021). Највише је пажње у том смислу привлачила улога метафоре и метонимије у процесу онимизације (настајања властитог имена) (в., рецимо, Jakel 1999; Brozović Rončević i Žic Fuchs 2005; Dobrić 2010), али постоје и радови који у фокусу имају обрнут процес – апелативизацију (в. Karpenko 2011; Reszegi 2018). Теоријски доприноси когнитивне ономастике су, примећујемо, вишеструки. Она расветљава неке области за које традиционални ономастички приступ није поседовао адекватну апаратуру, а са друге стране проверава и да ли су когнитивносемантички модели који су узимали у обзир превасходно семантику апелативних јединица релевантни и када се говори о пропријалном лексичком систему.

У Ланакеровој когнитивној граматици се истиче да диференцијално својство властитих имена у односу на апелативне именице није одсуство значења већ је оно у његовој специфичној природи (Langacker 2008: 316–317). Антропоними су усидрени у идеализовани когнитивни модел именована унутар неке друштвене заједнице, који подразумева да сваки члан заједнице има сопствено име. У семантичкој структури заједничких именица Ланакер препознаје типску спецификацију, која нема референцијалну већ денотативну вредност, и домен инстанци (Langacker 2008: 132). Заједничка именица може, стога, у контексту профилисати тип (*Колико ногу обично има сто?*) или инстанцу (*Овај сто ми се не свиђа*), односно може бити употребљена референцијално или неререференцијално (категоријално). Иако је типска спецификација увек схематизована, она је код властитих имена толико општа (нпр. „мушко име“) да не може имати вредност дефинишуће схеме. Оними, како их когнитивна грамика види, немају, стога, типски семантички ниво какав се среће код апелатива – када име у одређеном контексту означава тип, оно престаје да буде име и постаје заједничка именица (нпр. *Колико овде има Марија?*).

Могућност властитих именица да контекстно функционишу као апелативи посебно је разматрана у семантичком моделу који је развио Van Langendonck (2007). Централна новина коју овај модел доноси јесте диференцијација између властитог имена, као јединице са референцијалном вредношћу, и пропријалне леме, као јединице лексикона и речничке одреднице (в. Van Langendonck 2007: 84–100; а за сажет приказ и Van Langendonck, Van de Velde 2016). За разлику од властитог имена, које има идентификациони карактер, пропријална лема поседује ономастичку валенцу, односно потенцијал именована – једна *пропријална лема* покрива

потенцијално неограничен број *властитих имена*. Тако лема *Марија* подразумева појединачне референте као ДЕВИЦА МАРИЈА (БОГОРОДИЦА), МАРИЈА СТУАРТ, МАРИЈА КИРИ итд. Могло би се, стога, рећи да се *име* везује за наше знање о појединачном ентитету, а да његова *лема* припада инвентару могућих имена. Ефекта прототипа, стога, нема када се говори о властитом имену (јер оно ни није категорија већ референт унутар неке категорије), али га примећујемо када се разматрају властите леме (постоје, рецимо, типичнија и мање типична мушка имена у некој језичкој заједници). Властите леме су оно што властите именице, заправо, приближава апелативним, омогућавајући им да, иако појмовно указују не јединствени ентитет, ипак функционишу и као именитељи категорије. Тако у примерима као *Јелена је дошла* антропоним указује на индивидуу (профилисано је *име* као *референт*), док у примерима као *Колико овде има Јелена? На коју Јелену си мислио?* антропоним именује категорију ЖЕНСКО ИМЕ ЈЕЛЕНА (профилисана је сама *лема*). Ову дистинкцију сматрамо изузетно корисном у дискусији о семантичкој природи антропонима. Она нам, наиме, показује да у семантичкој структури сваког властитог имена постоје две значењске макрокомпоненте, које имају различит ментални статус и когнитивну функцију – ниво пропријалне леме (која носи категоријално, граматичко значење) и ниво референта (који садржи релевантне информације енциклопедијског типа о самом носиоцу имена). Системске речничке дефиниције антропонима обично идентификују управо категоријално значење (нпр. у РСАНУ је Марија дефинисана кратко као *име*, са граматичким квалификатором за женски род), док се код других типова онима категоријална дефиниција комбинује са свеукупним знањем о референту, односно са најистакнутијим информацијама из референтне макрокомпоненте имена (нпр. у РСАНУ је *Лондон* дефинисан као „главни град Велике Британије“ – што је, свакако, најтипичнија информација из спектра енциклопедијског знања о референту ЛОНДОН).

Како је у когнитивној ономастици прихваћен став да властите именице немају право лексичко значење, бар не у смислу денотације која је својствена зајендичким именицама, пропријална семантика се препознаје у тзв. пресупозицијским типовима значења. Van Langendonck (2007: 71–84), тако, говори о категоријалном, асоцијативном, емотивном и граматичком значењу властитих имена, а сличне значењске нивое препознаје и Nyström (2016). Ако имамо у виду дистинкцију *пропријална лема – референт*, можемо рећи да категоријално-граматичко значење несумњиво припада сфери пропријалне леме. Ако се асоцијативно значење разуме као скуп релевантних знања о носиоцу имена (в. Langendonck 2007: 81), јасно је да оно потпада под референтну семантичку макрокомпоненту. Емотивно значење, које, заправо, представља врсту конотативног лексичког значења (како је оно дефинисано у Драгићевић 2007: 60), може се довести у везу

како са формалном структуром самог имена, тако и са колективним ставом о његовом носицу (Langendonck 2008: 83–84).

Значење властитих имена се, понекад, разматра и из угла њихове транспарентне етимологије (Brozović Rončević i Žic Fucsh 2003–2004: 97). Неки аутори наглашавају да је пропријално значење код имена чија је формална структура семантички провидна, повезано са парадигматским односима које властита именица на основу своје творбене структуре успоставља са другим јединицама менталног лексикона (Nyström 2016: 4). Имајући у виду поменути дистинкцију *пропријална лема – референт*, можемо рећи да творбено значење¹ властитог имена није повезано са представом о конкретном носиоцу имена већ припада нивоу саме леме. То потврђује и могућност да се на питање *Шта значи реч Милица?* одговори профилисањем категоријалног значења – *Милица је женско име*, али и профилисањем творбеног (или шире речено – компонентног) значења – *Милица је она која је мила*. Притом, треба имати на уму да позитивна емоционална обојеност мотивне речи може бити пренесена и на име (Nyström 2016: 12). Због свега тога компонентни значењски ниво, као извориште парадигматских веза властитог имена са другим јединицама менталног лексикона, не треба занемарити када се говори о типовима значења које поседује пропријална лема. Дводелна макроструктура властитих имена, која почива на дистинкцији *лема – референт*, резимирана је у следећој табели:

	СЕМАНТИЧКА СТРУКТУРА ВЛАСТИТОГ ИМЕНА	
	ЛЕМАТСКА МАКРОКОМПОНЕНТА	РЕФЕРЕНТНА МАКРОКОМПОНЕНТА
<i>тип појмовног садржаја</i>	категоријална схема и парадигматске формалне везе са другим јединицама лексикона	енциклопедијско знање о референту
<i>тип значења</i>	категоријално значење; компонентно (творбено) значење; конотативна вредност (заснована на леми)	референтно (дескриптивно) значење; конотативна вредност (заснована на референту)

Табела 1. Семантичка структура властитог имена – лематска и референтна макрокомпонента

¹ Творбено значење је један од централних појмова дериватологије и разуме се као значење генерисано творбеним формантима саме речи (више о томе у Ђорић 2008).

Потребно је, пре него што представимо анализирану грађу, дати и неколико термилошких напомена. Термини *апелативизација* и *деонимизација*, иако на први поглед именују исти процес из различитих перспектива, нису истозначни. Наиме, апелативизација је шири појам јер подразумева да се властито име користи као заједничка именица, без обзира на то да ли је дошло и до семантичких промена. Видели смо на примерима неререференцијалне употребе властитих имена да се апелативизација може реализовати без измештања лексеме из ономастикона, када је семантички профил на пропријалној лемини (нпр. *овде имамо две Јелене*). Када пак претварање властите именице у заједничку није само граматичке природе већ подразумева и стварање новог непропријалног значења које има категоризацијску функцију, реч је о семантичкој апелативизацији, односно деонимизацији. Нас ће у овом раду занимати управо тај феномен, и то у свом специфичном облику – бавићемо се лексичком деонимизацијом људских имена, тј. *деантропонимизацијом* као генератором секундарних значења.

Још једна дистинкција коју треба прецизирати јесте однос *деантропоним* – *епоним*. Иако оба термина указују на апелативизацију личних имена, неки аутори епонимима називају само деантропониме који су се лексички потпуно осамосталили од имена од ког потичу, разликујући их од деантропонима насталих антономазијом, код којих је семантичка наслоњеност транспарентна (Karpenko 2011). Како је веза између имена и апелативног значења у нашој грађи очигледна – можемо рећи да деантропоними којима ћемо се бавити немају статус правих епонима.² Поред тога, у нашој се грађи нису нашли деантропоними настали творбеним путем од личних имена људи, већ само они који се могу видети као продукт семантичке деривације, односно – деантропоними лексичког (а не творбеног) типа.

2. ДЕАНТРОПОНИМИЗАЦИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ СЛЕНГУ

Анализа грађе је показала да се деантропонимизација у сленгу може заснивати на различитим семантичким макрокомпонентама антропонима. Најбројнију групу чине, очекивано, деантропоними развијени из енциклопедијског знања о носиоцу имена, односно из референтне макрокомпоненте (одељак 2.1). Ипак, уочено је да деантропонимизација може почивати на лематској макрокомпоненти – како на категоријално-конотативном

² Примећујемо да је ова дистинкција имплицитно присутна и у класификацији *епонима* коју предлаже Б. Мојсиловић. По овој класификацији наша би грађа укључивала, заправо, *неправе епониме*, којима се, према ауторкиним речима, сматрају они који се могу видети као нека врста скраћеног поређења у разговорном језику и жаргону (Мојсиловић 2011: 111).

значању имена (одељак 2.2), тако и на компоненто-творбеном (одељак 2.3).

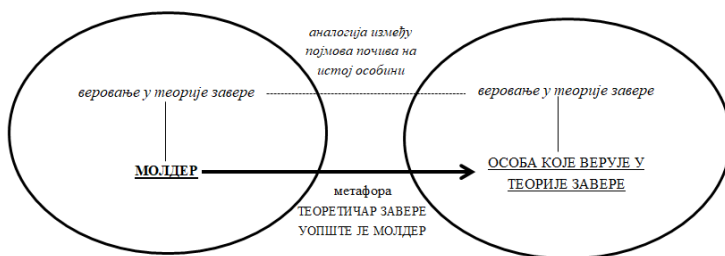
2.1. Деантропонимизација заснована на референтној макрокомпоненти имена

Први, најзаступљенији тип лексичких деантропонима у нашој грађи можемо одредити као *персоналне деантропониме*, будући да су засновани на когнитивним моделима појединачних личности. Ове деантропониме дефинишемо као продукт лексичке апелативизације властитих имена појединаца који заузимају у неком смислу истакнути статус у друштвно-културном знању које припадници језичке заједнице деле. Тако постављена дефиниција обухвата како деантропониме мотивисане именима релевантних актера у реалном политичком и културном животу тако и оне који су утемељени на именима која фигурирају само у колективној представи говорника, било да је реч о ликовима из популарних књижевних, филмских и других фикционалних остварења или пак о фигурама које репрезентују специфично културно наслеђе. Онтолошки статус појединца чије име пролази кроз процес апелативизације, дакле, није пресудан фактор – у сленгу, тако, налазимо персоналне деантропониме као *КОШТУНИЦА* („необавештена особа“) и *САРАПА* („улизица, полтрон“), али и *ФРОДО* („мушкарац са изразито длакавим горњим делом стопала“), *МАРКО КРАЉЕВИЋ* („брката жена“). Може се, у том смислу, очекивати и извесна генерацијска стратификација – док ће људима који се сећају времена у коме је Војислав Коштуница био премијер деантропоним настао од његовог презимена бити транспарентан и употребљив, могуће је да млађе генерације управо због недостатка одговарајућег знања о политичком животу прве деценије 21. века тај деантропоним неће разумети.

Основни појмовни механизам на коме персонални деантропоними почивају јесте појмовна метафора. Изворни домен метафоризације представља скуп енциклопедијских информација о појединцу који је носилац имена, из кога се процесом генерализације једно својство издваја као категоријално обележје апелативног појма. Метафора, дакле, почива на декофлацији – осамостаљивању појмовне структуре која је иначе стопљена са референтом на кога име примарно упућује.³ То својство увек има проминентни статус у когнитивном моделу, без обзира да ли је оно перцептивне

³ Појам *конфлација* долази из теорије К. Цонсона, који је претпоставио да се изворни и циљни појам примарних метафора усвајају стопљено, да би се током језичког развоја појмовно раздвојили (Johnson 1999; Lakoff, Johnson 1999). Деконфлација се, примећујемо, уочава и код метафора заснованих на сличности – својство које изворни и циљни домен деле мора бити препознато као у извесном смислу одељена појмовна структура.

природе или се односи на карактеристично понашање, занимање и уверења – носилац имена је у колективном знању говорника препознатљив по њему. Тако, рецимо, *СОРАЈА* у сленгу може означавати „згодну, привлачну женску особу“ (према истоименој старлети), *ВУК КАРАЦИЋ* је „мушкарац са великим брковима“, *ПАТРИК* је „ментално инфериорна, глупа особа“ (према лику из цртаног филма „Сунђер Боб“), *МОЛДЕР* је „особа која пропагира теорије завере“ (према лику из телевизијске серије „Досије X“), *НЕЦА* је „изузетно плачљива особа“ (према лику дечака из домаће серије „Срећни људи“), *САУРОН* је „особа која види све што се дешава у комшилуку“ (према лику из књиге и филмске триологије „Господар прстенова“).

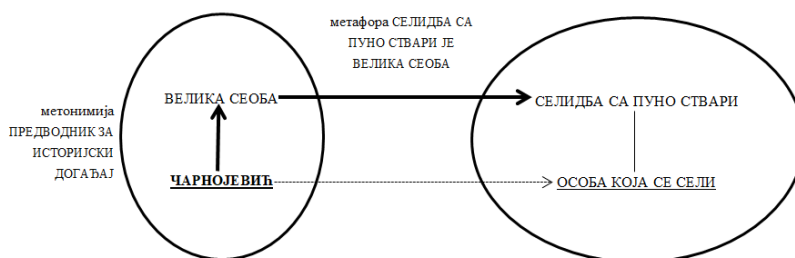
Дијаграм 1. Метафоричка концептуализација ОСОБА КОЈА ВЕРУЈЕ У ТЕОРИЈЕ ЗАВЕРЕ ЈЕ МОЛДЕР (ГЛАВНИ ЛИК СЕРИЈЕ „ДОСИЈЕ X“)

Дијаграм 1. Метафоричка концептуализација ОСОБА КОЈА ВЕРУЈЕ У ТЕОРИЈЕ ЗАВЕРЕ ЈЕ МОЛДЕР (ГЛАВНИ ЛИК СЕРИЈЕ „ДОСИЈЕ X“)

Како референтно значење антропонима представља когнитивни модел који обухвата читав спектар информација о носиоцу имена, не чуди што неки антропоними развијају више деантропонимних значења – у зависности од профилисане структуре изворног домена. Тако, рецимо, *ФРОДО* може у сленгу значити „особа са изузетно длакавим горњим делом стопала“, али и „верени мушкарац“. Док је прво поменуто значење очигледна сликовна метафора, јер се у оба домена препознаје заједничко перцептивно својство, друго значење треба пажљивије осматрити. Ако бисмо рекли да је концептуализација МУШКАРАЦ СА ВЕРЕНИЧКИМ ПРСТЕНОМ ЈЕ ХОБИТ СА ПРСТЕНОМ МОЋИ директна метафора, то би значило да у оба домена препознајемо неки истоврсни појмовни садржај који је стопљен са изворним и циљним појмом – и ВЕРЕНИК и ФРОДО имају прстен. Међутим, поседовање прстена има потпуно другачији смисао у ова два домена, што би значило да између изворног својства („Фродово поседовање прстена“) и циљног својства („верничково поседовање прстена“) постоји не релација идентичности (какву смо, рецимо, имали у случају МОЛДЕР „теоретичар завере“ – и прави Молдер и особа која се метафорички назива тако „верују у завере“) већ метафоричка аналогија. То нам показује да је оправданије интерпрети-

рати развој овог секундарног значења као лексичку метафониимију⁴ – метафора ВЕРЕНИЧКИ ПРСТЕН ЈЕ ПРСТЕН МОЋИ ИЗ „ГОСПОДАРА ПРСТЕНОВА“ омогућена је метонимијом у изворном домену ОНАЈ КО НЕШТО ПОСЕДУЈЕ ЗА ОНО ШТО СЕ ПОСЕДУЈЕ (ФРОДО ЗА ПРСТЕН МОЋИ).

Метафониимијска семантичка деривација је још очигледнија у примеру ЧАРНОЈЕВИЋ „особа која има превише ствари за селидбу“. Ако бисмо концептуализацију ОСОБА КОЈА ТРЕБА ДА ПРЕСЕЛИ МНОГО СТВАРИ ЈЕ ВОЂА ВЕЛИКЕ СЕОБЕ СРБА У XVII ВЕКУ разумели као чисту метафору, то би морало значити да постоји појмовни сегмент који оба појма деле. Уместо тога, изгледа нам прихватљивије да је та концептуализација производ метонимијског померања ВОЂА ВЕЛИКЕ СЕОБЕ ЗА ВЕЛИКУ СЕОБУ (што би била инстанца општије метонимије РЕЛЕВАНТНИ АКТЕР ЗА ДОГАЂАЈ) на које се наставља хиперболистичка метафора ВЕЛИКА СЕЛИДБА (НЕКОГ ПОЈЕДИНЦА) ЈЕ ВЕЛИКА СЕОБА (ЦЕЛОГ НАРОДА). Таква интерпретација, дакле, открива да је и овде у питању метафониимија заснована на метонимији у изворном домену метафоре.

Дијаграм 2. Метафониимијски карактер концептуализације ОСОБА КОЈА СЕЛИ ПУНО СТВАРИ ЈЕ АРСЕНИЈЕ ЧАРНОЈЕВИЋ

Дијаграм 2. Метафониимијски карактер концептуализације ОСОБА КОЈА СЕЛИ ПУНО СТВАРИ ЈЕ АРСЕНИЈЕ ЧАРНОЈЕВИЋ

Размотримо и пример *МИКЕЛАНЂЕЛО* у значењу „пијана особа која повраћањем унеређује простор око себе“. И овде је потпуно очигледно да концептуализација ОСОБА КОЈА ПОВРАЋА ЈЕ ЧУВЕНИ РЕНЕСАНСНИ ЛИКОВНИ УМЕТНИК МИКЕЛАНЂЕЛО није довољно транспарентна да би се видела као директна метафора – не постоји заједничко својство које изворни и циљни појам заиста деле. Повезивање је, поново, засновано на транспарентнијој метафори, која овде има пародијски карактер – ФЛЕКЕ СУ УМЕТНИЧКЕ СЛИ-

⁴ Појам *метафониимија* у когнитивну лингвистику увео је L. Goossens (1990). Ревизију његове типологије, које ћемо се и ми овде држати, а која претпоставља да се метонимија реализује или у изворном или у циљном домену метафоре, дата је у раду Ruiz de Mendoza and Galera-Masegosa (2011).

КЕ/ФРЕСКЕ, а која почива на метонимијској интерпретацију самог антропонима – УМЕТНИК ЗА ТИП УМЕТНИЧКОГ ДЕЛА (МИКЕЛАНЂЕЛО ЗА СЛИКЕ/ФРЕСКЕ КОЈЕ ЈЕ СТВАРАО).

Метафтонимију препознајемо и код неких деантропонимних значења имена ВУК КАРАЦИЋ. Тако значење „лош фудбалер“ почива на метафори ЛОШЕ ИГРАТИ ФУДБАЛ ЈЕ ИМАТИ ЈЕДНУ НОГУ, која подразумева да име претходно буде метонимијско сужено на карактеристично телесно својство. Другачији тип метафтонимије пак учавамо у значењу „особа која у говору пречесто посеже за народним пословицама“. Између изворног домена (ВУК КАРАЦИЋ) и циљног домена (ОСОБА КОЈА НЕУМЕРЕНО КОРИСТИ НАРОДНЕ МУДРОСТИ) могуће је успоставити метафоричку везу ПОЗНАВАТИ НАРОДНЕ УМОТВОРИНЕ ЈЕ БИТИ ВУК КАРАЦИЋ. Да би се, међутим, дошло до пометутог значења, неопходно је и метонимијско померање, овога пута у циљном домену ПОЗНАВАЊЕ НАРОДНИХ УМОТВОРНИА ЗА ЊИХОВО НЕУМЕРЕНО КОРИШЋЕЊЕ (утемељено на општијој метонимији ПОСЕДОВАЊЕ ЗНАЊА ЗА ЊЕГОВУ УПОТРЕБУ).

2.2. Деантропонимизација заснована на категоријалном значењу пропријалне леме

Посебну, мада мање продуктивну групу деантропонима представљају колоквијални деантропоними који се развијају не из семантичког садржаја референта већ на основу саме пропријалне леме. За ове бисмо примере могли употребити термин *имперсонални деантропоними* јер нису засновани на профилисању једног сегмента знања о некој истакнутој личности. Ипак, постојање оваквих случајева деонимизације и те како је важно за семантичку теорију личних имена, пошто нам показује да поред референтне макрокомпоненте антропоним мора имати и макрокомпоненту која омогућава развој апелативног значења без ослањања на знање енциклопедијског типа. Видели смо у уводном делу да се пропријална лема првенствено повезује са категоријалним значењем имена, али да су у њој складиштене и информације о творбеним везама имена са апелативном лексиком.

На категоријалном значењу пропријалне леме почива употреба надимка *МИКИ* у ословљавању мушке особе чије се име не зна. Лексема *МИКИ* тада нема функцију тачне идентификације, а користи се углавном у директном обраћању, што указује на њен прелазни карактер – она се, у свом секундарном значењу о коме је овде реч, налази на самој граници између ономастикона и апелативне лексике. На порталу *Вукајлија* налазимо неколико примера, али само у вокативу (*Еј, Мики, дођи овамо час. Еј, Мики, ај*

истерај ту вектру, затворио си ми излаз.)⁵, што би могло указивати на то да је апелативизација отпочела губитком способности пропријалне леме да тачно именује појединца, али да се није и завршила – јер је генерализација остала у домену комуникацијске праксе, па категоријални појам „било која мушка особа“ није потпуно измештен из сфере пропријалне лексике. Са друге стране, занимљива је употреба лексеме *ГАГИ*, која примарно означава надимак наспрам имена *Драган*, у тексту једне реп песме: „Вири ми праћка испод стомачића | Ко и сваком гагију са Медаковића“⁶. У наведеном примеру *ГАГИ* је, заправо, прави деантропоним, јер се појављује као нова форма која постаје конкурентна лексемама *тип*, *лик*, *фрајер*, које у сленгу имају поменуто категоријално значење.

Герзић (2012) бележи сленг јединицу *ЧЕДА* у значењима „сељак“ и „провинцијалац“. Реч је, заправо, о пејоративном називу за особу коју говорник види као друштвено и интелектуално инфериорну. Такво значење имају и деантропоними *ШАБАН*⁷ и *БОБАН*⁸. Апелативизација у поменутиим случајевима почива на стереотипној евалуацији антропонима, односно процени способности имена и надимака да суделују у социјалној хијерархизацији – што указује на посебну конотативну компоненту пропријалне леме: значење очекиваног друштвеног статуса. Сличну апелативну вредност добија и женско име *СЛАВИЦА*. Како пример забележен на Вукајлији показује (*Brale, ko ti je preveo ovi diplomu? [...] izgleda ko da ti je Slavica prevodila*), ово се име користи за означавање „просечне или испотпросечне женске особе у некој професији“⁹. Поред тога, овај деантропоним има и значење које би се могло одредити као „надобудна, џангризава, а интелектуално инфериорна женска особа (обично старија)“, на које, рецимо, указују, следећа два примера са друштвених мрежа: „У авиону синоћ дете се уплашило мотора и почео да вршишти и оно јест мало непријатно али дете је искулираш смириће га родитељи и нека Славица виче како децу не би требало пустити у авион **ЗНАЧИ СЛАВИЦЕ КАД БУДЕШ ИМАЛА АВИ-**

⁵ Примери су, наравно, праћени појашњењем корисника да се *МИКИ* користи у уопштеном значењу: „default ime za bilo koga“ и „osoba kojoj si zaboravio ime“ (<https://vukajlija.com/miki>).

⁶ Реч је о песми *Худ цео је генгста*, коју изводе Бигру и Паја Кратки, а која је доступна на јутјуб линку: <https://www.youtube.com/watch?v=nbaHy-OM5pc>.

⁷ Неке од „дефиниција“ са Вукајлије: „онај који увлачи дуks у trenerku, а trenerku у џаpape.“, „budala, seljak“, „skupo se oblači a i dalje izgleda jeftino“.

⁸ На Вукајлији је забележена „дефиниција“ – „drugi naziv za seljobera“.

⁹ Још један пример забележен на друштвеним мрежама: „*Jer ako ne stigneš prvo birokratiju da rešiš, naleteće i tebi neka Slavica da svojom drskošću i bezobrazlukom izbacuje na tebe frustracije što mora da razgovara telefonom i odgovori ti na pitanja za koje je plaćena da odgovara*“ (https://me.linkedin.com/posts/lidijastepanovic_zovem-ja-danas-poresku-upravu-da-postavim-activity-6988559327343054848-GfDn).

*ОКОМПАНИЈУ УВАЖИЋЕМО ТВОЈ ГЛАС*¹⁰; „*Dok neka Slavica i dalje razvija teoriju o tome koliko čipova može da se ugura u vakcinu, kontam da ne stižem na red pre jeseni*“¹¹. У свим овим случајевима пропријална лема је, очигледно, део стереотипних престава, па се деантропонимно значење може објаснити као продукт појмовне метонимије ЉУДСКО ИМЕ ЗА ОДГОВАРАЈУЋИ ДРУШТВЕНИ СТЕРЕОТИП.

2.3. Деантропонимизација заснована на компонентном значењу пропријалне леме

Последњу групу деантропонима у нашој грађи чине они који су настали на основу компонентне семантичке интерпретације лексичке форме самог антропонима. У овој групи, која је бројнија од претходне, уочавамо две засебне скупине. Са једне стране имамо деантропониме који апелативно значење развијају на основу своје творбене структуре, односно транспарентног творбеног значења, рецимо значење „активисткиња која се бори за женска права“ које у сленгу може имати лексема *БОРИСЛАВА* утемељено је на творбеном значењу саме пропријалне леме – „она која се бори“. Супротно томе, значење „марихуана“ које је карактеристично за читав низ женских имена, као *МАРА*, *МАРИЈА*, *МАРИЈАНА*, *АНА-МАРИЈА*, почива на препознавању сегмента [мар] у њиховој гласовној структури. У првом случају, дакле, компонента из које значење семантички израста има статус пунозначне морфеме, док је у другом она само фонемски сегмент. Први тип се, зато, може одредити као творбено заснована семантичка интерпретација имена, а други као његова неморфемска семантичка ресегментација.

На активирању латентног творбеног значења пропријалне леме почивају деантропоними којима се указује на мушки полни орган – *СТОЈАН*, *СТОЈКО*, *СТАНКО*. Поред таквог соматског значења, деантропонимно *СТОЈАДИН* може означавати и „особу која у градском превозу увек стоји“. Са друге стране, употреба тог деантропонима као колоквијалног назива за аутомобил *Застава 101*, заснована је на лексичкој ресегментацији (јер име *Стојадин* није творбено повезано са бројем *сто*).

Лексичка ресегментација је, као стратегија развијања нових значења у сленгу, процес који је повезан са *аргонимизацијом* – прикривањем дено-

¹⁰ Доступно на линку: https://twitter.com/BarbikaBarby/status/1429487125322477576?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1429487125322477576%7Ctwgr%5E7c626c23dd67bf0052a3b32effbf4d60c8987fd5%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2Fwww.vetarkojisapuce.com%2Fuvek-neka-slavica%2F

¹¹ Доступно на линку: <https://www.facebook.com/NOIZZ.rs/posts/10159236999128960/>.

тата који је на извештан начин друштвено табуизиран.¹² Аргонимизација се, притом, може одвијати како на семантичком плану – нпр. посредством лексичке метонимије (*бело* у значењу „кокаин“) или лексичке метафоре (*трава* у значењу „марихуана“), тако и на формалном (нпр. *кокос* у значењу „кокаин“, *ексер* у значењу „екстази“). За нашу је тему значајан управо овај други тип, аргонимизација која подразумева да нека реч, која обично припада општем лексичком фонду (као што су *ексер* и *кокос*), развија секундарно значење које није у транспарентној семантичкој вези са њеним примарним денотатом (не постоји јасна веза између КОКОСА и КОКАИНА). Другим речима, ново значење се захваљујући неком формалном сегменту *уписује* у постојећу реч. Овај процес, који бисмо могли назвати *уписивањем*, а који подразумева постојање *скривеног денотата* (КОКАИН) који бива уписан у *лексеми домаћина* (*кокос*), може се дефинисати као посебна варијанта сливања – сливање у коме не долази до стварања нове лексичке форме. Док типично сливање подразумева како формалну мутацију тако и мешање семантичких садржаја два лексичка инпута, код уписивања је увек реч о појмовној интеграцији у једнострукој мрежи¹³ – један улазни простор даје целокупну форму, други целокупни семантички садржај.¹⁴ Овај творбени процес, који је по својој суштини неморфемска семантичка реинтерпретација речи (без суделовања морфемске сегментације имитира се стварање творбеног значења), није карактеристичан за стандардни језик и, као такав, представља један од механизма лексичког онеобичавања у сленгу.

Видели смо да деантропони од женских имена са сегментом [мар] имају управо арго-ефекат. Занимљива је и вишеструка аргонимизација коју илуструју деантропони од имена са сегментом [ву] или [вуј]. На првом нивоу, лексема *трава* развија ново значење у сленгу, чиме се денотат МАРИХУАНА семантички прикрива (лексичком метафором). Како је то значење постало општепознато, *трава* пролази кроз процес формалног онеобичавања пермутацијом, чиме настаје сленг лексема *вутра*. Будући да је и она изгубила статус праве арго-лексеми, и сама пролази кроз формалну мутацију – скраћивањем, чиме настаје непроменљива именица *ву*, или рефинализацијом, чиме настаје именица *вуја*. Најзад, последњи степен арго-

¹² Термин *арго* се у социолингвистици обично користи за тајне језике и лексичко прикривање криминалних, недозвољених појмова (Adams 2009: 40).

¹³ Према класификацији коју Фокоњије и Тарнер доносе за типове појмовне интеграције – енг. термин који смо превели као *једнострука мрежа* јесте *single-scope network* (Fauconnier, Turner 2002).

¹⁴ У класификацији сливеница коју даје Бугарски (2019: 120), овај се тип сливеница налази тек на 6. месту, а Бугарски сливенице назива *графичким* и напомиње да је за њих неопходно визуелно истицање лексеми која се нашла унутар друге.

нимизације подразумева уписивање денотата МАРИХУНА преко сегмената [ву] и [вуј] у имена као ВУЈАДИН, ВУКИЦА, ВУКОСАВА. Истој тематској скупини припада и деантропоним ДРАГИЦА, који значи „дигитална вага за мерење психоактивних супстанци, вагица“.

Иако се примарно повезује са аргонимизацијом, уписивање може имати и хумористички ефекат – у Герзићевом речнику, рецимо, налазимо примере уписивања попут *кокарда* „привлачна старија женска особа, *кока*“. Слично томе, нису ни сви деантропоними који настају уписивањем увек аргоними. Тако се, рецимо, у презимену руског научника ЛОМОНОСОВ препознају сегменти [лом] и [нос] на основу којих се ствара квази-творбена дефиниција „особа са сломљеним носом“. Мушко име МИЛОРАД у сленгу, на основу сегмента [мил], добија значење „милијарда“, а ДРАГИША захваљујући сегменту [драг] почиње да значи „драгстор“. Јасно је да уписивање у оваквим случајевима представља лексичке каламбуре а не тајни код.

Уписивање се може одвијати и посредно – када се донотат уписује у домаћина не преко стандардне лексичке јединице која га изражава. Тако се, рецимо, денотат ЗАДЊИЦА уписује у лексеме ЉУБА и ЉУБИЦА посредством колоквијализма *буља*, који прво пролази кроз формално онеобичавање пермутацијом граматичке основе (*буљ-а > љуб-*).¹⁵ Тако је и са појмом МУШКИ ПОЛНИ ОРГАН чија се колоквијална лексичка реализација *кита* прво формално онеобичава *киту > туки*, а потом уписује у име античког историчара ТУКИДИДА. Још један занимљив пример уписивања преко већ онеобичене речи јесте деантропоним ДРАГИША у значењу „гинеколог“, које је уписано захваљујући формално онеобиченој сленг лексеми *гиша* (насталој рефинализацијом). Творбена реинтерпретација која почива на препознавању појма СЛАВА у имену СЛАВИША омогућава развијање значења „особа која је редован гост на многим славама, без обзира на то колико је блиска са домаћином“.

Посредно уписивање може ангажовати и семантичке механизме, а добар пример за то јесте деантропоним ДЕСАНКА „мушка мастурбација (обично десном руком)“. Значење овог деантропонима прошло је кроз процес семантичке компресије синкопом¹⁶ – читава ситуација мастурбира-

¹⁵ Сличан пример апелативизације посредним уписивањем представљају жаргонизми *лапонац* и *лапонка*, које Герзић (2012) бележи у значењу „заборавна, сенилна особа“. Они се нису нашли у нашој грађи јер примарно означавају етнонимску а не антропонимску класу властитих именица. У тим примерима посредник у уписивању је, вероватно, колоквијализам *излапти*, који се формално компресује у сегмент [лап].

¹⁶ Термин синкопа (енгл. *syncopation*) користимо онако како је дефинисан у Тарнеровој и Фоконијевој теорији појмовне интеграције – као компресију сложене семантичке структуре испуштањем већине елемената, односно свођењем на један елемент (Fausonnier, Turner 2002: 324; в. и Evans 2007: 209).

ња симболички је представљена појмом ДЕСНА РУКА (који се формално сабија у сегмент [дес]), према метонимијском моделу ИНСТРУМЕНТ/ОРУЂЕ ЗА АКТИВНОСТ. Слично је и код деантропонима *ЗОРАН* и *ЗОРКА*, којима се означава „јутарњи сексуални однос или јутарња мастурбација“. Појмовни посредник у уписивању овде је *ЗОРА* [зор]. Поред синкопе којом се време одвијања чина истиче у први план (ВРЕМЕ ЗА АКТИВНОСТ), у овим се примерима уочава још и метонимија *ЗОРА ЗА ЈУТРО* (односно *ПОЧЕТАК ПЕРИОДА ЗА ЦЕО ПЕРИОД*).

3. ЗАКЉУЧАК

Анализа грађе је показала да лексичка деантропонимизација заиста представља један од механизма онеобичавања лексике у сленгу. Притом, семантичка деривација апелативних значења људских имена, како смо видели, није увек заснована на профилисању појмовних атрибута који се приписују референту – појединцу чије име пролази кроз овај процес. То што су поред таквих – *персоналних* деантропонима у грађи уочени и деантропоними који почивају на друштвеној евалуацији имена (без његовог нужног повезивања са неким истакнутим референтном), као и они чије је значење утемељено на лексичкој форми самог имена, показују да властито име треба посматрати као семантички сложену структуру у којој се поред референтне макрокомпоненте (која представља садржај енциклопедијског типа) препознаје и лематска макрокомпонента (која сама по себи нема референцијално већ категоријално значење).

Иако су деантропоними засновани на референтној макрокомпоненти најчешћи, по свом лексичком карактеру они су често тек околицизма и ситуациона лексика. У појмовном смислу, они увек почивају на метафори заснованој на сличности (нпр. *МОЛДЕР* „особа која верује у теорије завере“). У неким случајевима пак реч је о метафтонимији, која најчешће подразумева метонимијско померање у изворном домену метафоре (нпр. *ЧАРНОЈЕВИЋ* „особа која сели пуно ствари“). Са друге стране, деантропоними који се темеље на лематској макрокомпоненти имена, ангажују појмовну метонимију ЉУДСКО ИМЕ ЗА ОДГОВАРАЈУЋИ ДРУШТВЕНИ СТЕРЕОТИП (нпр. *ШАБАН*, *СЛАВИЦА*). На крају, деантропоними који почивају на семантичкој реинтерпретацији лексичке форме имена (тзв. процесу уписивања новог денотата, нпр. *МАРА* „марихуана“), карактеристични су искључиво за сленг.

ИЗВОРИ

Gerzić, Borislav 2012. *Rečnik srpskog žargona*, Beograd.
Вукајлија, www.vukajlija.com

ЛИТЕРАТУРА

- Adams, Michael 2009. *Slang: The people's poetry*. Oxford University Press, Oxford.
- Brozović Rončević, Dunja i Milena Žic Fucsh 2003–2004. Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja. *Folia onomastica Croatica* 12–13, 91–104.
- Bugarski, Ranko 2003. *Žargon: lingvistička studija*. Biblioteka XX vek, Beograd.
- Bugarski, Ranko 2019. *Srpske slivenice. Monografija sa rečnikom*. Akademska knjiga, Novi Sad.
- Dobrić, Nikola 2010. Theory of Names and Cognitive Linguistics: The Case of the Metaphor. *Filozofija i društvo* 1, 135–147.
- Evans, Vyvyan 2007. *A Glossary of Cognitive Linguistics*. Edinburgh University Press.
- Fauconnier, Gilles i Mark Turner. *The way we think. Conceptual blending and the Mind's hidden complexities*. Basic Books, New York.
- Goossens, Louis 1990. Metaphonymy: the interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action. *Cognitive Linguistics* 1 (3), 323–340.
- Jäkel, Olaf 1999. Metonymy in onomastics. Klaus-Uwe Panther, Günter Radden (ed.), *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins publishing company, 211–232.
- Karpenko, E., L. Golubenko 2015. Problematics of cognitive onomastics. *Zapiski z onomastiki* 18, 285–293.
- Lakoff, George, Mark Johnson 1999. *Philosophy In The Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
- Langacker, Ronald 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Nyström, Staffan 2016. Names and Meaning. In: Carole Hough (ed.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oxford Handbooks, Oxford.
- Reszegi, Katalin 2018. On the proper-name-to-appellative transformation. *Rivista Italiana di Onomastica* 24, 25–46.
- Reszegi, Katalin 2021. The Mental and Neural Representation of Names: A Cognitive and Economic Point of View. K. Leibring i dr. (ur.), *The Economy in Names: Values, Branding and Globalization*. Uppsala: Department of Archives and Research, Institute for Language and Folklore, 119–132.
- Reszegi, Katalin 2023. Proper names in cognitive onomastics: Meaning and categorization of proper names. *Onomástica desde América Latina*, 4/1, 1–32.
- Ruiz de Mendoza, Francisco Ibáñez i Alicia Galera-Masegosa 2011. Going beyond metaphonymy: Metaphoric and metonymic complexes in phrasal verb interpretation. *Language Value* 3/1, 1–29.

Van Langendonck, Willy 2007. *Theory and Typology of Proper Names*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.

Van Langendonck, Willy, Mark Van de Velde 2016. Names and Grammar. In: Carole Hough (ur.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*, Oxford.

Драгићевић, Рајна 2008. *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Милорадовић, Софија 2012. *Музички жаргон младих*. Београд: Етонграфски институт САНУ.

Миљковић, Вања 2022. Интернет платформа Вукајлија и лексикографија савременог српског сленга. *Новоречје* 7, 99–116.

Мојсиловић, Бојана 2011. О апелативизацији и епонимима у српском језику. У: М. Ковачевић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности, год. 2. књ. 1*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 109–116.

Ђорић, Божо 2008. *Творба именица у српском језику*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Vanja Miljković

LEXICAL DEANTHROPONYMIZATION IN CONTEMPORARY SERBIAN SLANG AND SEMANTIC NATURE OF ANTHROPONYMS

Summary

This paper examines examples of lexical deanthroponymization in contemporary Serbian slang. The analysis was carried out within the framework of cognitive onomastics and showed that deanthroponyms can be divided into three groups based on the semantic segment on which the deanthroponym arises. The most numerous group consists of deanthroponyms that arise through metaphor or metaphtonymy in relation to the referential meaning of the anthroponym. Deanthroponyms may also be rooted in the categorial connotative meaning of the proper lemma itself, with conceptual metonymy observed in the background. The last type of deanthroponyms are those that refer to the component meaning of the lemma. They can be based on the actual derivational meaning of the proper name or on its quasi-derivational segmentation. On a theoretical level, research has shown that it is justified to consider anthroponyms as a special kind of lexical units whose meaning consists of a referential and lemmatic macro-component and an encyclopedic and categorial conceptual content, respectively.

Keywords: anthroponyms, denanthroponymization, metaphor, metonymy, metaphtonymy, inscription, blending, cognitive onomastics, slang, serbian language.